

**Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Τομέας Λαογραφίας**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΝΕΩΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

Διδάσκουσα: **Μαρίνα Βρέλλη - Ζάχου**, αναπλ. καθηγήτρια

Μάθημα:

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ

**Διάγραμμα της ύλης
και
Βιβλιογραφία κατά θέμα**

Ιωάννινα 2015

A. Τι είναι η Ενδυματολογία.

B. Γιατί σπουδάζουμε τα ενδύματα.

Η χρησιμότητα της γνώσης τους (στους λαογράφους, ανθρωπολόγους, ιστορικούς της τέχνης, αρχαιολόγους, επιμελητές μουσειακών συλλογών, συντηρητές, δημιουργούς κοστούμιών, ανθρώπους του θεάτρου κ. ά.).

Γ. Παρουσίαση του προγράμματος των μαθημάτων.

Δ. Θέματα εργασιών.

A. Η ενδυματολογική έρευνα.

-Αναζητήσεις. Προβληματισμοί. Θεωρητικές προσεγγίσεις.

-Η «ρητορική» των ενδυμάτων: α. στις πρωτόγονες φυλές β. στον παραδοσιακό αγροτικό κόσμο, γ. στις εξελιγμένες κοινωνίες, στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

-Το κοινωνικό-ιστορικό περιεχόμενο των ενδυμασιών, η οργανική τους σύνδεση με τον πολιτισμό μιας κοινωνίας.

-Η αναζήτηση της αλληλεπίδρασης των παραγόντων που διαμορφώνουν μια ενδυμασία στην ολότητά της.

Βιβλιογραφία (επιλογή)¹

Ξενόγλωσση

Ruth Barnes και Joanne B. Eicher, *Dress and Gender. Making and Meaning in Cultural Contexts*, Cross Cultural Perspectives on Berg, Oxford 1992. **DRE 391²**

Petr Bogatyrev, *The Functions of Folk Costume in Moravian Slovakia*, Mouton, The Hague Paris 1971. **Bog. 391.009**

Anne Hollander, *Seeing through Clothes*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 1993. **HOL 704.942**

Susan Kaiser, *The Social Psychology of Clothing. Symbolic Appearances in Context*, Macmillan Publishing Company, New York 1990. **KAI 391.001**

Aileen Ribeiro, *Dress and Morality*, Batsford, London 1986. **RIB 177.4**

Ruth P. Rubinstein, *Dress Codes. Meanings and Messages in American Culture*, Westview Press, San Francisco, Oxford 1995. **RUB 391.009**

Don Yoder, «**Folk Costume**», στο βιβλίο του Ritchard Dorson, *Folklore and Folklife. An Introduction*, The University of Chicago Press, Chicago and London 1972. **FOL 398.042**

Ελληνόγλωσση

Μαρίνα ΒρέλληΖάχου, «**Κοινωνία και ένδυμα: Το φυλετικό και ερωτικό υπόβαθρο του ενδύματος. Ταξικές διακρίσεις. Αισθητική παράμετρος**», στο συλλογικό έργο των Μανόλη Γ. Βαρβούνη και Μανόλη Γ. Σέργη (διεύθυνση), *Ελληνική Λαογραφία. Ιστορικά, Θεωρητικά, Μεθοδολογικά, Θεματικές, Τόμος Α'*, εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 2012, σ. 883 - 929. **BAP 398.094 95**

Μαρίνα ΒρέλληΖάχου, «**Κοινωνική διαστρωμάτωση στην ελληνική κοινότητα. Αντικατοπτρισμοί στον υλικό πολιτισμό. Το παράδειγμα του ενδύματος**», *Δωδώνη*, 18 (1989), σ. 177-191.

Μ. Γ. Μερακλής, *Ελληνική Λαογραφία*, Γ' Τόμος: *Λαϊκή Τέχνη*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1992, σ. 96105 (Κεφ. 4: **Ενδυμασία**). **MEP 398.094**

Κ. Μπάδα, «**Η 'γλώσσα' του ρούχου και της ατομικής εμφάνισης στην παραδοσιακή κοινωνία**», *Δωδώνη*, 21, τεύχ. 1 (1992).

Βιργινία Σκιαδά, «**Πολιτισμική αλλαγή και υλικός πολιτισμός. Κοινωνική ιστορία της κολαινας στην Όλυμπο Καρπάθου**», *Εθνολογία*, 1 (1992), σ. 85-115.

Λίζα Σκουζέ Πετρίδη, «**Η μόδα φαινόμενο κοινωνικό**», *Ζυγός*, τεύχ. 15-17 (Ιούλιος-Δεκέμβριος 1975), σ. 146-153.

¹ Στο παρόν τεύχος οι βιβλιογραφικές αναφορές αφορούν μόνο σε βιβλία και άρθρα που είναι διαθέσιμα στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Επειδή η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εμπλουτίζεται διαρκώς, περισσότερες αναφορές μπορούν να αναζητηθούν ηλεκτρονικά στα λήμματα ένδυμα, ενδυμασία, φορεσιά, costume, dress, fashion, mode, jewellery, κ.λπ.

² Οι ενδείξεις (γράμματα + αριθμός) που συνοδεύουν τους τίτλους των βιβλίων αφορούν τη θέση τους στα ράφια της Βιβλιοθήκης για την άμεση εύρεση και ευχερέστερη χρήση τους από τους φοιτητές.

Thornstein Veblen, *Η θεωρία της αργόσχολης τάξης, Κάλθος*, Αθήνα 1982. **VEB 305.52**

B. Το περιεχόμενο της ενδυματολογικής έρευνας

-Ενδυματολογικά λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, γλωσσάρια. Οδηγοί πηγών.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Stephanie Curtis Davies, *Costume Language. A Dictionary of Dress Terms*, Cressrelles Publishing Company 1994. **CUS391.003**

Jackson Kesler, *Theatrical Costume. A Guide to Information Sources*, Gale Research Company, Detroit 1979. **KES 016.792**

Harry Kuhnel, *Bildwörterbuch der Kleidung und Rüstung*, Alfred Kroner Verlagstuttgart 1992. **BIL 391.003**

Pauquet Frères, *Full Color Sourcebook of French Fashion 15th to 19th centuries*, Dover Publications INC, Mineola, New York 2003. **MOD 391.009**

Ruben Toledo, *Style Dictionary*, Introduction by Richard Martin, Abbeyville Press, New York 1997. **TOL 746.92**

R. Turner Wilcox, *The Dictionary of Costume*, Charles Scribner's Sons, New York 1969. **WIL 391.003**

Doreen Yarwood, *The Encyclopaedia of World Costume*, Batsford, London 1988. **YAR 391.00**

Ελληνόγλωσση

Μαρίνα Βρέλλη – Ζάχου, *Η διδασκαλία και η έρευνα του ενδύματος στο πλαίσιο του λαϊκού πολιτισμού: Οι εργασίες των φοιτητών στο Λαογραφικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Λ.Α.Π.Ι., 1964-2014)*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2014.

Σίσση Καπετανάκη και Μαρία Κώτσου, «*Η έρευνα για τη νεοελληνική φορεσιά από το 15^ο ως το 19^ο αιώνα*», *Εθνογραφικά*, 45 (1983/1985), σ. 45-50.

-Θεωρητικά κείμενα για την ψυχολογική και κοινωνιολογική διάσταση των ενδυμάτων.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)³

Ξενόγλωσση

Rebecca Arnold, *Fashion, Desire and Anxiety. Image and Morality in the 20th Century*, United States 2001. **ARN 391.009**

Ruth Barnes και Joanne B. Eicher, *Dress and Gender. Making and Meaning in Cultural Contexts*, Cross Cultural Perspectives on Berg, Oxford 1992. **DRE 391**

Roland Barthes, *Système de la Mode*, Editions du Seuil 1967. **BAR 391.001**

Edmund Bergler, M. D., *Fashion and the Unconscious*, International Universities Press, 1987. – **BER 391.019**

Andrew Bolton, *Anglomania*, The University Press, New York 2006. **BOL 746.920**

Marc - Alain Descamps, *Psychologie de la Mode*, Puf le Psychologue, France 1979. **DES 391.001**

J. C. Flügel, *The Psychology of Clothes*, Hogarth Press, London 1966. **FLU 646.01**

Kim K.P Johnson and Sharron J. Lennon, *Appearance and Power*, Berg Oxford, New York 1999. **APP 391.6**

Anne Hollander, *Seeing through Clothes*, University of California Press, Berkley, Los Angeles, London 1993. **HOL 704.942**

Nathan Joseph, *Uniforms and nonuniforms. Communication through Clothing*, Contributions in Sociology, αρ. 61. ,Greenwood Press. **JOS 391**

Susan Kaiser, *The Social Psychology of Clothing. Symbolic Appearances in Context*, Macmillan Publishing Company, New York 1990. **KAI 391.001**

Rene König, *Sociologie de la mode*, Petite Bibliotheque Payot, Paris 1969. **KON 391**

³ Βλ. Βιβλιογραφία και στις παρακάτω ενότητες.

Jacques Laurent, *Le nu Vetu et Devetu*, Callimard 1979. **LAU 391.001**
Eugenie Lemoine Luccioni, *La Robe. Essai psychanalutique sur le vêtement*, Editions du Seuil, 1983. **LEM 391.001.**
Nancy Lindisfarne-Tapper and Bruce Inghan, *Languages of Dress in the Middle East*, Curon Press 1997. **LAN 391.009**

-Ιστορίες της εξέλιξης των ενδυμάτων διαχρονικά.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)⁴

Ξενόγλωσση

Gisele D' Assailly, *Ages of Elegance. Five Thousand Years of Fashion and Frivolity*, MacDonald, London 1968. **OVR 391.009 ASS**
Francois Boucher, *20.000 Years of Fashion. The History of Costume and Personal Adornment*, Harry N. Abrams Publishers 1965. **BOU 391.009.**
Friedrich Hottenroth, *L' art du costume*, L' Aventurine 2002. **OVR 391.009 HOT**
James Laver, *Costume and Fashion. A Concise History*, Thames and Hudson, London 1996. **LAV 391.009.**
Annette Lynch, *Dress, Gender and Cultural Change*, Berg Oxford, New York 1999. **LYN 391.008**
Diana de Marly, *Fashion for Men. An Illustrated History*, Batsford, London 1985. **DEM 391.109**
Ailleen Ribeiro and Valerie Cumming, *The Visual History of Costume*, Batsford, London 1989. **RIB 391.009**
Marion Sichel, *History of Men's Costume*, Chelsea House Publishers, New York , Philadelphia 1984. **SIC 391.1**
Lou Taylor, *The Study of Dress History*, Manchester University Press, New York 2002. **TAY 391.009**
Nancy J. Troy, Couture Culture: A Study in Modern Art and Fashion, Massachusetts Institute of Technology 2003. 746.920

Ελληνόγλωσση

A. Βουγιούκα, *Ιστορία Μόδας. Το κοστούμι από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα*, εκδ. Βουγιούκα, Θεσσαλονίκη 1982. **AB 746.92.**
Λεωνίδας Δημητρέλης, *Παγκόσμια εικονογραφημένη ενδυματολογία. 5.000 χρόνια ιστορίας μόδας*, Τόμοι 1,2,3,4,5, Οργανισμός Δημητρέλη, Θεσσαλονίκη 1992,1993. **OVR391 ΔΗΜ**
Νέλλη Λαγάκου, *Η ενδυμασία δια μέσου των αιώνων*, Δωδώνη, Αθήνα Γιάννινα 1998. **ΛΑΓ 391.009**
Payne Winakor και Farrell Beck, *Η ιστορία της ενδυμασίας II*, Ιωάν. 2004. **ΙΣΤ 391.009**

-Μελέτες για τις ενδυμασίες συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Michele Beaulieu et Jeanne Bayle, *Le costume en Bourgogne de Philippe le Hardi à Charles le Temeraire 1364-1477*, Presses Universitaires de France, Paris 1956. **BEA 391.009**
Taryn Benbow-Pfalzgraf, *Contemporary Fashion*, James Press 2002. **BNC 746.920**
Stella Blum, *Victorian Fashions and Costumes from Harper's Bazar 1867-1898*, Dover INC, New York 1974. **OVR 391.07 VIC**
E. Jane Burns, *Medieval Fabrications: Dress, Textiles, Cloth Work and other Cultural Imaginings*, Palgrave Macmillan 2004. **BUR 391.009**
Avril Hart και Susan North, *Historical Fashion in Detail. The 17th and 18th Centuries*, V and A Publications,1998. **HAR 391.009**
Lesley Jackson, *Twentieth Century. Pattern Design*, Princeton Architectural Press 2002. **JAC 746.041**

⁴ Εκτενής Βιβλιογραφία για το θέμα δίνεται στο προπτυχιακό μάθημα «Το ευρωπαϊκό κοστούμι από το μεσαίωνα έως τον εικοστό αιώνα».

- Lucy Johnston and Marion Kite, *Nineteenth Century. Fashion in Detail*, V and A Publications, Helen Persson 2005. **JOH 391.009**
- David Kuchta, *The Three-Piece Suit and Modern Masculinity. England, 1550-1850*, University of California Press 2002. **KUC 391.109**
- Amy De Lahaye, *The Cutting Edge. 50 Years of British Fashion 1947-1997*, Mulbery, England 1996-1997. **LAH 391.009**
- Gilles Lipovetsky, *The Empire of Fashion. Dressing Modern Democracy*, Princeton University Press, 1994. **LIP 391.009**
- Valerie Mendes, *20th Century Fashion*, Thames and Hudson World of Art, London 1999. **MEN 391.009**
- Alexandra Palmer and Hazel Clark, *Old Clothes, New Look. Second Hand Fashion*, Berg 2005. **OLD 391.009**
- John Peacock, *Costume 1066-1990s. A Complete Guide to English Costume Design and History*, London 1994. **PEA 391.009**
- Nicole Pellegrin, *Les vêtements de la liberté. Abecedaire des pratiques vestimentaires françaises de 1780 à 1800*, Alinea 1989. **PEL 391.009**
- Philippe Perrot, *Fashioning the Bourgeoisie. A History of Clothing in the Nineteenth Century*, Translated by Richard Bienvenu, Princeton University Press 1994. **PER 391.024**
- Francoise Piponnier, *Costume et vie sociale à la Cour d' Anjou XIV^eXV^e Siecle*, Mouton and Go Paris – La Haye MCMLXX, France 1970. **PIP 391.009**
- Aileen Ribeiro, *The Art of Dress. Fashion in England and France 1750-1820*, Yale University Press, New Haven and London 1995. **RIB 391.009**
- Catherine Richardson, *Clothing Culture, 1350-1650*, Ashgate 2004. **CLO 391.009**
- Daniel Roche, *La culture des apparences. Une Histoire du Vetement XVII^eXVIII^e Siecle*, Fayard 1989. **ROC 391.009**
- Jennifer Ruby, *Medieval Times. Costume in Context*, London 1989. **RUB 391.009**
- Christofer Sladen, *The Conscripton of Fashion. Utility Cloth, Clothing and Footwear 1941-1952*, Scolar Press, 1995. **SLA 391.009**
- Gillian Vogelsang-Eastwood, *Pharaonic Egyptian Clothing*, E. J. Brill, Leide, New York 1993. **VOG 391.009**
- R. Turner Wilcox, *Five Centuries of American Costume*, Charles Scribner's Sons, New York 1963. **WIL 391.009**
- Dominique Veillon et Michele Ruffat, *La mode des sixties. L' entrée dans la modernité*, Collection Memoires Culture 2007. **MOD 391.009**
- Doreen Yarwood, *Fashion in the Western World (1500-1990)*, Batsford, London 1992. **YAR 391.009**

Ελληνόγλωσση

- Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Ένδυμα και διαφήμιση στη Ζάκυνθο κατά το χρονικό διάστημα 1877-1911», *Δωδώνη*, 15, τεύχ. 1 (1986), σ. 143-168.
- Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Νόμοι και κανονιστικές διατάξεις για την πολυμέλεια και τις ενδυματολογικές δαπάνες στη Δυτική Ευρώπη κατά το Μεσαίωνα και τους Νεώτερους χρόνους», *Δωδώνη*, 20, τεύχ.1 (1991), σελ. 227-263.
- Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, *Η ενδυμασία στη Ζάκυνθο, 1864-1910. Συμβολή στη μελέτη της ιστορικότητας και της κοινωνιολογίας του ενδύματος*. έκδ. Ιδρύματος Αγγελικής Χατζημιχάλη, Αθήνα 2003. **BPE 391.009**.
- Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Ένδυμα και διαφήμιση στην Κεφαλονιά στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου}. Οι αγγελίες στο Ζιζάνιον», *Λαογραφία*, 41 (2007-2008), σ. 73-138, και στο συλλογικό τόμο *Λαογραφία-Εθνογραφία στα Επτάνησα, Πρακτικά Συνεδρίου, Κεφαλονιά, 27-29 Μαΐου 2005*, Μνήμη Δημητρίου Σ. Λουκάτου, Αργοστόλι 2008, σ. 263-298.
- Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Η διαχρονική ανακύκλιση των πτυχώσεων: ένα αξιοπρόσεκτο ενδυματολογικό φαινόμενο και μια πρόταση ερμηνείας του», *Ενδυματολογικά*, 3 (2009), *Πρακτικά του Συνεδρίου Η μελέτη των Πτυχώσεων: Πολλαπλές ερμηνείες*, Αθήνα, 21.6-25.6.2004, σ. 58-66.
- Πανταζής Κοντομήχης, *Η λευκαδίτικη λαϊκή φορεσιά από τον 17^ο ως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα*, EOMMEX, Αθήνα 1989. **KON 391.009**
- Αθηνά Μαχά και Άλκης Ράφτης, *Ωραίοι και πλούσιοι ελληνικοί ενδυμασίες. Φορεσιές 1860*, Συλλογές 4 - Ε.Λ.Ι.Α., Καστανιώτη, Αθήνα 1995. **MAX 391.009**

Κων. Μπάδα-Τσομώκου, *Η αθηναϊκή γυναικεία φορεσιά κατά την περίοδο 1687-1834*, Ενδυματολογική μελέτη, Διδακτορική διατριβή, Ιωάννινα 1983 (πολυγραφημένη έκδοση).

Ευφροσύνη Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου, *Η αστική ενδυμασία της Κύπρου κατά τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, Λευκωσία 1996. **ΗΓΟ 391.009**

Η ελληνική ενδυμασία. Έντυπες πηγές 16^{ου}-20^{ου} αιώνα από τη συλλογή Ι. Κοιλαλού, Πρόλογος: Α. Δεληβορριάς, Μ. Τσιγκάκου και Ι. Κοιλαλός, Σύνταξη: Leonora Navari, Μουσείο Μπενάκη 2006. **OVR 391.009 ΕΛΛ**

-Μελέτες για τις παραδοσιακές ενδυμασίες σε όλες τις ηπείρους.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)⁵

ΕΥΡΩΠΗ

Ξενόγλωσση

Erster Band, *Nordbulgarische Volkstrachten des 19 und Anfang des 20 Jahrhunderts*, Verlag der Bulgarischen Akademie der Wissensch Aften, Sofia 1961 . **OVR 391.009 VEL**

Margaret Bieber, *Griechische Kleidung*, De Gruyter, Berlin 1928. **OVR 39.093 BIE**

Annemarie Bonsch, *Formengeschichte Europaischer Kleidung*, Bohlau, Wien 2001. **BON 391.009**

MarieTerese Duflos Priot, en collabotation avec Philippe Ritchard et Patrice Bekus, «*La système descriptif du costume traditionnel français. Typologie du vêtement et du couvrechef. Matières, morfologie, décor, aspects culturels*», *Ethnologie Francaise*, 19 (1989-1994).

Andromaqi Gjergji, «*Analogies albanoroumaines dans les costumes populaires*», *1er Congrès Internationale des Etudes Balkaniques et SudEst Européennes*, Ed. Du Comite National Albanais des Etudes Balkaniques, Tirana 1966. **SHQ 949.71**

Andromaqi Gjergji, *Veshjet Shqiptate Ne Shekkuuuj, Origjina, Tipoloosogjia, Zhvillimi*, Akademia e Shkencave e RTS Te Shqiperise, Instituti I Kultures Popullore, Tirane 1988. . **SHQ 949.71**

Maria Millington Evans, *Greek Dress*, Macmillan and Co, New York 1893. **EVA 391.009**

Linda Welters, *Folk Dress in Europe and Anatolia*, Berg Oxford, New York 1999. **FOL 391.009**

Linda Welters, *Women's Traditional Costume in Attica Greece*. Peloponnesian Folklore Foundation, University of Rhode Island Kingston, USA. **WEL 391.009**

Ελληνόγλωσση

Δέσποινα Βουγιουκλή, *Η φορεσιά της Καπουτζήδας*, Ανάτυπο εκ του ΙΒ' τόμου της Λαογραφίας, Θεσσαλονίκη 1940. **ΒΟΥ 391.009**

Μαριάννα Κούτση-Μαρούδα, *Ενδυματολογικά Ζακύνθου*, Paulos, Αθήνα 1999. **ΚΟΥ 391.009**

Ελισάβετ Λουλού Θεοτόκη, *Ενδυμασίες Κέρκυρας, Παξών και Διαπόντιων Νήσων*, Έκδοση Δήμου Κερκυραίων, Αθήνα 1994. **ΘΕΟ 391.009**

Αλίκη Λάμπρου, *Οι σκυριανές φορεσιές*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Ναύπλιο 1994. **ΛΑΜ 391.009**

Μαρία Μιχαήλ Δέδε, *Η φορεσιά της Μεσογείτισας*, Μπογιατή, 1800-1930. **ΜΙΧ 391.009**

Ελένη Παπαδημητρίου, *Οι κυπριακές φορεσιές*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών, Αθήνα 1991. **ΠΑΠ 391.009**

Ιωάννα Παπαντωνίου, «*Συμβολή στη μελέτη της γυναικείας ελληνικής παραδοσιακής φορεσιάς*», *Εθνογραφικά*, 1 (1978), σ. 5-92.

Ιωάννα Παπαντωνίου, *Ελληνικές φορεσιές*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Ναύπλιο 1981. **ΠΑΠ 391.009**

Ιωάννα Παπαντωνίου, *Μακεδονικές φορεσιές*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Ναύπλιο 1992. **ΠΑΠ 391.009**

Κωνσταντίνος Δ. Τσαγγαλάς, *Η γυναικεία κατασκευαστική ενδυμασία σε μια Θεσσαλική κοινότητα. Κατασκευή και λειτουργία. Συμβολή στη μελέτη της ενδυμασίας στο φυσικό της περιβάλλον*. Διατριβή επί υφηγεσία, Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ., Αθήνα 1993. **ΤΣΑ 391.009**

⁵ Βλ. Τη Βιβλιογραφία του Ένατου μαθήματος για τη «ρητορική» των παραδοσιακών ενδυμασιών.

Ελένη Φιλίππιδη, *Η σαρακατσάνικη ποδιά της Θράκης*, Μέλισσα, Μουσείο Μπενάκη 1994. **ΦΙΛ 391.449**
Εμμ. Φραγκεδάκης, *Η κρητική βράκα*, Τύπος Μανουσάκη, Ρέθυμνο 1963. **ΦΡΑ 391.009**
Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, *Ελληνικές φορεσιές. Συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου*. Πρόλογος: Ι. Κ. ΜαζαράκηςΑινιάν, Εισαγωγή: Μαρία Λαδά Μινώτου, Ντιάνα Γαγγάδη, Αθήνα 1993. **ΕΛΛ 391.009**
Αγγελική Χατζημιχάλη, *Η ελληνική λαϊκή φορεσιά*, Τόμος 1 : Οι φορεσιές με το σιγκούνι, Μέλισσα, Αθήνα 1978, Τόμος 2: Οι φορεσιές με το καβάδι, Αθήνα 1983. **ΧΑΤ 391.009**
Ιωάννης Τσουχλαράκης και Θρασύβουλος Τσουχλαράκης, *Η ιστορία και η λαογραφία της κρητικής φορεσιάς*, Κλασικές εκδόσεις 1997. **ΤΣΟ 391.009**

ΑΜΕΡΙΚΗ

Elizabeth McClellan, *Historic Dress in America*, Vol. I.:1607-1800, II: 18001870, Ayer Company, 1990. **Mcc 391.009**
Alexandra Palmer, *Fashion. A Canadian Perspective*, University of Toronto Press 2004. **FAS 391.009**
Chloe Sayer, *Mexican Textiles*, British Museum, London 1985. **SAY 391.009**

ΑΣΙΑ

Parminder Bhachu, *Dangerous Designs. Asian Women Fashion and the Diaspora Economies*, Routledge New York and London 2004. **BHA 391.2**
Dale Carolyn Gluckman και Sharon Sadako Takeda, *When Art Became Fashion*, Los Angeles Museum of Art, New York 1992. . **OVR 746.920 CLU**
N. Dar, *Costumes of India and Pakistan. A Historical and Cultural Study*, D. B. Taraporevala Sons and Co., Reprinted 1982. **DAR 391.009**
Dorris Flynn, *Costumes of India*, Tricolour Books, A Division of Books from India UK., London 1985. **FLY 391.009**
Valery M. Garrett, *Chinese Clothing. An Illustrated Guide*, Oxford University Press, Oxford 1994. **GAR 391.009**
Valery M. Garrett, *Traditional Chinese Clothing in Hong Kong and South China 1840-1980*, Oxford University Press 1987. **GAR 391.009**
Leila el Khalidi, *Palestinian Embroidery*, Saqi Books 1999. **KHA746.440**
Roby Maxwell, *Textiles of Southeast Asia*, Periplus 2003. **MAX 746.095**
Jehan S. Rajad, *Palestinian Costume*, Kegan Paul International, London and New York 1989. **RAJ 391.009**
Norman A. Stillman και Yedida Kalfonstillman, *Arab Dress from the Dawn of Islam to Modern Times. A Short History*, Brill, LeidenBoston Koln 2000. **STI 391.089**
Shelagh Weir, *Palestinian Costume*, The Trustees of the British Museum, 1989. **WEI 391.009**
Shelagh Weir, *Palestinian Embroidery*. A Village Arab Graft, The British Museum London 1970. **WEI 746.440**

ΑΦΡΙΚΗ

Angela Fischer, *Africa Adorned*, Harry N. Adams, 1984. **FIS 391.709 6**
Hildi Hendrickson, *Clothing and Difference. Emboided Identities in Colonial and Post-Colonial Africa*, Duke University Press, Durham and London 1996. **CLO 391.009**
Judith Perani και Norma H. Wolff, *Cloth, Dress and Art Patronage in Africa*, Berg 1999. **PER 391.009**
Gillian Vogelsang-Eastwood, *Pharaonic Egyptian Clothing*, Brill 1993. **VOG 391.009**

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Margaret Maynard, *Fashioned from Penury. Dress as Cultural Practice in Colonial Australia*, Cambridge University Press 1994. **MAY 391.009**

ΓΕΝΙΚΑ

Joanne B. Eicher, Dress and Ethnicity. **Change across Space and Time**, Berg Oxford, Washington D.C. 1995. **DRE 391.008**
Berenice Geoffroy-Schneiter, *Ethnic Style*, Assouline, New York 2001. **OVR 391.008 GEO**

-Για τα κοστούμια της «Υψηλής Ραπτικής»

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)⁶

Ξενόγλωσση

Christopher Breward, *The Culture of Fashion. A New History of Fashionable Dress*, Manchester University Press, 1995. **BRE 391**

Vicky Carnegy, *Fashions of a Decade the 1980's*, Batsford, London . **CAR 391.009**

Harold Koda και Andrew Bolton, *Chanel*, The Metropolitan Museum of Art, New York 2005. **BNC 746.920**

Harold Koda και Andrew Bolton, *Poiret*, The Metropolitan Museum of Art, New York 2007. **BNC 746. 920**

Amy De Lahaye, *The Cutting Edge. 50 Years of British Fashion 1947-1997*, Mulbery, England 1996/1997. **LAH 391.009**

Alice Mackrell, *Paul Poiret*, Batsford, London 1990. **MAC 746.920.**

Luigi Settembrini και Ingrid Sischy και Germano Celant (curators), *Looking at Fashion*, Biennale di Firenze, Skira Editore 1997. **LOO 746.920**

Ελληνόγλωσση

Θ. Μουστοξύδης, *Τι είναι η Μόδα;*, Δίφρος, Αθήνα 1962. **ΜΟΥ 319**

Λίζα Σκουζέ Πετρίδη, «*Η μόδα φαινόμενο κοινωνικό*», *Ζυγός*, τεύχ. 15-17 (Ιούλιος-Δεκέμβριος 1975), σ. 146-153.

-Μελέτες για ρούχα του δρόμου και των περιθωριακών κοινωνικών ομάδων

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Dick Hebidge, *Υποκουτούρα: το νόημα του στυλ*, Μετάφραση Έφη Καλλιφατίδη, Γνώση, Αθήνα 1981. **HEB 306.1**

Ted Polhemus, *Streetstyle*, Thames and Hudson, New York 1994.

-Μελέτες για επιμέρους κατηγορίες και είδη ενδυμάτων (εσώρουχα, καλύμματα κεφαλής, υποδήματα, αλλά και κοσμήματα).

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Hardy Amies, *The Englishman's Suit*, Quartet Books, London 1994. **AMI 391.109**

Carol Andrews, *Ancient Egyptian Jewellery*, The Trustees of the British Museum , London 1990. **AND 739.270**

Athanasios A. Furlas, *Der Ring in Der Antike und im Christentum*, Verlag Regensberg Munster, 1971. **ΦΟΥ 391.7**

Julia V. Emberley, *The Cultural Politics of Fur*, Cornell University Press, 1997. **EMB 391.2**

Elizabeth Ewing, *Dress and Undress. A History of Women's Underwear*, Batsford, London. **EWI 391.42**

Angela Hejj-Detari, *Old Hungarian Jewelry*, Corvina Press 1965. **DET 391.7**

Lois Sherr Dubin, *The History of Beads: From 30.000 B.C to the Present*, (Concise Edition), Lois Sherr Dubin 1987. **DUB 391.7**

Eugenia Girotti, *La Calzatura-Footwear, Storia e Costume History and Customs*, BEME Editrice, Milano 1990. **GIR 391.413.**

Franz Carl Lipp, *Goldhaube und Kopftuch : zur Geschichte und Volkskunde der Zosterreichischen, vornehmlich Linzer Goldhauben und oberosterreichischen Kopftucher*, OLV Buchverlag 1980. **LIP 391.430**

Beatrica Luca and Guarnaccia Matteo, *Vivienne Westwood Shoes*, Guarnaccia , Damiani. **BNC 746.920**

⁶ Εκτενέστερη βιβλιογραφία βλ. και παρακάτω στο Ένατο και Δέκατο μάθημα.

Lucy Pratt και Linda Woolley, *Shoes*, V και A Publications, Victoria and Albert Museum 1999. **PRA 391.413**.
Oppi Untracht, *Traditional Jewellery of India*, Thames and Hudson, London 1997. **UNT 739.270**
Leigh Summers, *Bound to Please. A History of the Victorian Corset*, Berg Oxford, New York 2001. **SUM 391.42**.
Jonathan Walford, *The Seductive Shoe. Four Centuries of Fashion Footwear*, Thames and Hudson 2007. **WAL 391.413**.

Ελληνόγλωσση

Μαρίνα ΒρέλληΖάχου, *Τα τσαρούχια και οι τσαρουχάδες στην Ήπειρο. Συμβολή στη μελέτη της λαϊκής υπόδησης*, Π. Λ. Ι., Ναύπλιο 1991. **BPE 391.109**
Άννα Γουήλ-Μπαδιεριστάκη, *Το γυναικείο παραδοσιακό πουκάμισο της Ηπειρωτικής Ελλάδας*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1980. **391.009**.
Αικατερίνη Δεσποίνη, *Ελληνική τέχνη. Αρχαία χρυσά κοσμήματα*, Αθήνα 1996. **BNC 739.27**
Πόπη Ζώρα, *Κεντήματα και κοσμήματα της ελληνικής φορεσιάς*, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Αθήνα 1966. **KEN 391.009**
Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, *Κοσμήματα της ελληνικής παραδοσιακής φορεσιάς 18^{ος}-19^{ος} αιώνας*, Συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου, Αθήνα 1999. **KOS 391.709**.
Μουσείο Μπενάκη, *Ελληνικά κοσμήματα*, Εισαγωγή: Χρήστος Μπουλώτης, Άγγελος Δεληβοριάς, Α. Γερούλανου, ADAM, Αθήνα 1999. **BNC 739.27**
Ηλίας Πετρόπουλος, *Η τραγιάσκα*, Πατάκη 2000. **PET 391.43**.
Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, *Η ελληνική γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλοτε και τώρα (Greek women's dress and jewelry past and present)*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Αθήνα 1985. **ELL 391.009**.

-Μελέτες για ιδιαίτερα ενδυματολογικά σύνολα (θεατρικά, του χορού, του κινηματογράφου, στρατιωτικές στολές, επαγγελματικά ενδύματα, ακαδημαϊκά, εκκλησιαστικά, αθλητικά ρούχα κ.ά.)

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)⁷

Ξενόγλωσση

Barbara και Cletus Anderson, *Costume Design*, Rinehart and Winston Inc., 1984. **AND 792.026**
Peggy Ashcroft, *Designing and making Stage Costumes*, Studio Vista, London 1974. **MOT 792.026**
Iris Brooke, *Western European Costume I. Thirteenth to Seventeenth Century*, A.R.C.A., United States of America 1963. **BRO 391.001**
Iris Brooke, *Western European Costume II. Seventeenth to Early Nineteenth Century*, A.R.C.A., United States of America 1974. **BRO 391.001**
Peter F. Copeland, *Working Dress in Colonial and Revolutionary America*, Greenwood Press, London 1977. **COP 391.04**
Phillis Cunnington and Alan Mansfield, *English Costume for Sports and Outdoor Recreation. From the 16th to the 19th Centuries*, Adam and Charles Black, London 1969. **CUN 391**
Elizabeth Ewing, *Women Uniform. Their Costume through the Centuries*, Batsford, London and Sydney 1975. **EWI 391.043**
Elizabeth Leese, *Costume Design in the Movies*, Frederick Ungar Publishing, New York 1976. **LEE 792.026**
Diana de Marly, *Working Dress. A History of Occupational Clothing*, B. T. Batsford, London 1986. **MAR 391.04**
Brian J. Mcveigh, *Wearing Ideology. State, Schooling and SelfPresentation in Japan*, Berg Oxford, New York 2000. **MCV 391.043**
Jean-Jacques Rousseau, *Costumes en Trois Actes*, Lettre a d' Alembert sur les Pectacles 1758. **COS 391.074**.
Charles Spencer, *Cecil Beaton Stage and Film Designs*, Academy Editions 1994. **OVR 792.025 SPE**

⁷ Βλ. Βιβλιογραφία και παρακάτω στα αρμόδια μαθήματα.

Charles Spencer, *Leon Bakst and the Ballets Russes*, Academy Editions 1995. **OVR 792.809 SPE**

Ελληνόγλωσση

Διονύσης Φωτόπουλος, *Ενδυματολογία στο Ελληνικό θέατρο*, Εμπορική Τράπεζα Ελλάδος, Αθήνα 1986.

ΦΩΤ 792.026

Διονύσιος Φωτόπουλος, *Σκηνικά. Κοστούμια*, Καστανιώτη, Αθήνα 1986. **ΦΩΤ 792.049**

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, *40 Greek costumes from the Dora Stratou. Theatre collection*, επιμέλεια: Άλκης Ράφτης, Αθήνα. **ΕΛΛ 391.009**.

-Και ακόμη μελέτες για ιδιαίζοντα ενδυματολογικά εξαρτήματα (γάντια, γραβάτες, ωρολόγια, κουμπιά, γυαλιά οράσεως και ηλίου, βεντάλιες, μπαστούνια για βάδισμα, μάσκες και πολλά άλλα)

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Avril Hart and Emma Taylor, *Fans*, V and A Publications, Victoria and Albert Museum 1998. **HAR 391. 440**

Eva Maria Leszner, *Handschuhe Mutzen und Schals Farbig Gestrickt*. **LES 746.432**

Claude Levi - Strauss, *La Voie des Masques I and II*, Albert Skira, Geneve 1975. **CUN 391.3**

Heinz Lucas, *Japanische Kultmasken. Der. Tanz Der. Kraniche*, RothVerlag, Kassel 1965. **Luc 391.434**

Heinz Lucas, *Java Masken. Der Tanz Auf Einem Bein*, Erich Roth Verlag, Kassel 1973. **Luc 391. 434**

Heinz Lucas, *Lamaistische Masken. Der Tanz Der Schreckensgotter*, Erich Roth Verlag, Kassel 1962. **Luc 391.434**

Robert Wildhaber, *Masken und Maskenbrauchtum aus Ost und Sudosteuropo*, Druck G. Krebs Verlagsbuchhandlung AG, Basel 1968. **MAS 391.434**

Ελληνόγλωσση

Δήμητρα Μήττα, *Όψεις του προσώπου*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004. **MHT 391.434**

-Μελέτες για τη δερματοστιξία (τατουάζ) και τη βαφή (μακιγιάζ) στο πρόσωπο και το σώμα

Βιβλιογραφία(ενδεικτικά)

Mark Blackburn, *Tattoos from Paradise. Traditional Polynesian Patterns*, A Schiffer Book 1999. **OVR, BLA 391.650**

-Για τα αρώματα

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Paul Faure, *Parfums et Aromates de l' Antiquité*, Fayard 1987. **FAU 391.630**

JeanPierre Albert, *Odeurs Saintete. La Mythologie Chretienne des Aromates*, De l' Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris 1990. **ALB 391.63**

-Για τα μαλλιά και τις γενειάδες

Βιβλιογραφία(ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Aif Hildebeitel and Barbara D. Miller, *Hair. Its Power and Meaning In Asian Cultures*, State University of New York Press 1998. **391.509**

Caroline Cox και Lee Widdows Cox, *Hair and Fashion*, V and A Publications, London 2005. **HAI 391.509**

Ελληνόγλωσση

Κων. Μπάδα Τσομώκου, «*Η συμβολική σημασία της γενειάδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας*», *Δωδώνη*, 6 (1977), σ. 377-396.

Ηλίας Πετρόπουλος, *Ο μύσταξ*, Νεφέλη 1989. **ΠΕΤ 391.5**

-Μελέτες για ήθη, έθιμα, δεισιδαιμονίες και συμβολισμούς που συνδέονται με τα ενδύματα.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

Caroline Evans, *Fashion at the Edge. Spectacle, Modernity and Deathliness*, Yale University Press, New Haven and London 2003. **EVA 391.009**

Claudia Brush Kidwell and Valerie Steele, *Men and Women. Dressing the Part*, Smithsonian Institution Press, Washington 1989. **MEN 391.009**

Joanne Entwistle and Elizabeth Wilson, *Body Dressing*, Berg, Oxford, New York 2001. **BOD 391.001**

Linda B. Arthur, *Undressing Religion*, Berg, Oxford, New York 2000. **UND 391.008**

Linda Baumgarten, *What Clothes Reveal. The Language of Clothing in Colonial and Federal America*. The Colonial Williamsburg Collection, εκδ. *The Colonial Williamsburg Foundation in Association with Yale University Press, New Haven and London 2003*. **OVR 391.009 BAU**

Ελληνόγλωσση

Νέλλη Μελίδου Κεφαλά, «*Η σημειωτική λειτουργία του γυναικείου παραδοσιακού κοστουμιού*», *Πρακτικά ΣΤ' Συμποσίου Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού χώρου*, 1991.

Στίλπων Κυριακίδης, «*Τα σύμβολα εν τη νεοελληνική Λαογραφία*», *Λαογραφία*, 12(1938-1948), σ. 503546.

Χριστίνα Οικονομίδου και Σύσση Καπλάνη, *Είσαι ότι φοράς, Ηλιοτρόπιο*, 2003. **ΟΙΚ 391.001**

Μισέλ Παστουρώ, *Το ρούχο του διαβόλου. Μια ιστορία για ρίγες και ριγέ υφάσματα*, Μετάφραση: Άννα Καρακατσούλη, Μελάνι 2003. **PAS 391.009**

Κων. Μπάδα Τσομώκου, «*Η συμβολική σημασία της γενειάδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας*», *Δωδώνη*, 6 (1977), σ. 377-396.

Δημ. Πετρόπουλος, «*Η γύμνωση στις μαγικές ενέργειες*», *Αρχαίον Θρακικού Θησαυρού*, 13(194647), σ. 37128.

Ν.Γ. Πολίτης, «*Γαμήλια σύμβολα*», στο βιβλίο του ίδιου *Λαογραφικά Σύμμικτα*, 2, Αθήνα 1921, σ. 224-248.

Ελένη Ρωμαίου Καρασταμάτη, «*Αμοιβαία επίδραση Θρακικών εθίμων και Θρακικής ενδυμασίας*», *Πρακτικά Γ' Συμποσίου Λαογραφίας Βορειοελλαδικού χώρου*, Ι.Μ.Χ.Α., Θεσσαλονίκη 1976, σ. 197203.

Κώστας Ρωμαίος, «*Η πορφυρή ταινία στις επιτύμβιες «Γραπτές Στήλες» του Μουσείου Βόλου*», *Λαβύρινθος*, 1(19731974), σ. 207214.

Ελένη Φιλιππίδη, «*Η λατρευτική αφετηρία της Θρακιώτικης Σαρακατσάνικης ποδιάς*», *Πρακτικά Α' Συμποσίου Λαογραφίας Βορειοελλαδικού χώρου*, Ι.Μ.Χ.Α., Θεσσαλονίκη 1975, σ. 263-267.

Π.Α.Φουρίκης, «*Γάμος και γαμήλια σύμβολα εν Σαλαμίνη*», *Λαογραφία*, 9 (19261928), σ. 507-563.

-Μελέτες που αναλύουν την κατασκευαστική διαδικασία (επεξεργασία των υλικών, βαφική και υφαντική, σχεδιασμό, κοπτική και ραπτική, κεντητική κ.λ.π.). Μελέτες που αφορούν τα υφάσματα.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Ξενόγλωσση

- Kym Anderson, *New Silk Roads. East Asia and World Textile Markets*, Cambridge University Press, 1992. **NEW 382.456**
- Nasreen Askari and Liz Arthur, *Uncut Cloth*, Merrell Holberton Publishers, London 1999. **UNC 746.095**
- E.J.W Barber, *Prehistoric Textiles*, Pringeton University Press, New Jersey 1991. **BAR 746.090**
- Margot Blum Schevill, *The Maya Textile Tradition*, Publishers Harry N. Abrams inc, 1997. **SCH 746.089**
- Gunther Broker, *Koptische Stoffe*, Gtaatlche Museum Zu Berlin. **BRO 746.089**
- Pierre du Bourguet, *Musée National du Louvre Catalogue des Etoffes Coptes I*, Musees Nationaux, Paris 1964. **BOU 746.1**
- Clare Brawne, *Lace from the Victoria and Albert Museum*, V and A Publications, London 2004. **BNC 746.220**
- Pat Earnshaw, *Lace in Fashion from Sixteenth to the Twentieth Centuries*, Batsford, London 1985. **EAR 746.22**
- Gerhart Egger, *Koptische Textilien*, Wien 1967. **EGG 746.089**
- Karen Finch and Greta Putnam, *The Care and Preservation of Textiles*, Batsford, London 1985. **FIN 746**
- Virgina Gardner Troy, *The Modernist Textile Europe and America 1890-1940*, Lund Humphries 2006. **BNC 746.09**
- John Gillow and Bryan Sentence, *World Textiles*, Thames and Hudson, 1999. **GIL 746**
- Neil Jarman, *Material Conflicts*, Berg 1997. **JAR 394.541**
- Lucia Guerrini, *Le Stoffe Copte del Museo Archeologico di Firenze*, L' Erma di Bretschneider, Roma 1957. **GUE 746.094**
- Catherine Jolivet-Levy και Miltos Garidis, *Tissus Coptes et Icones*, Bibliotheque Byzantine, Paris 1986. **746.089**
- Pauline Johnstone, *The Byzantine Tradition in Church Embroidery*, London 1967. **JOH 746.44**
- Kathryn Klein, *The Unbroken Thread*, The Getty Conservation Institute, Los Angeles 1997. **KLE 746.097**
- Lumila Kybalova, *Koptische Stoffe*, Artia 1967. **KYB 746.089**
- Suzanne Lewis, *Early Coptic Textiles*, Stanford University 1969. **LEW 746.089**
- Gaston Migeon, *Les Arts du Tissu*, H. Lourens Editeur, Paris 1929. **MIG 746.3**
- Robin Netherton and Gale R. Owen-Crocker, *Medieval Clothing and Textiles I*, Boydell Press 2005. **MED 391.009**
- Roger Neich and Mick Pendergrast, *Traditional Tapa Textiles of the Pacific*, Thames and Hudson, Aukland 1997. **746.9**
- Niloo Imani Paydar and Ivo Grammet, *The Fabric of Moroccan Life*, Indianapolis Museum of Art 2002. **BNC 746.096**
- Benjamin Eves Pereira, *Tecnicas de Fiacao Primitiva as Rocas Portuguesas*, Museu Regional de Ceramica, Borcelos 1967. **PER 746.12**
- Prosper Ricard, *Dantelles Algeriennes and Marocaines*, Istitut des Hautes-Etudes, Marocaines 1928. **RIC 746.2**
- Helen Reynolds, *Couture or Trade. An early pictorial record of the London College of fashion*, Phillimore, London 1997. **REY 746.92**
- Brenda Schmahmann, *Material Matters*, Witwatersrand University Press, 2000. **SCH 746.445**
- Margaret Swain, *Embroidered Georgian Pictures*, Shire Publications, 1994. **SWA 746.44**
- Norah Waugh, *The Cut of Men's Clothes 1600-1900*, Faber and Faber, London, Boston 1964. **WAU 391.109**
- Hilde Zaloscher, *Tissus Coptes*, Payot Lausanne, 1963. **ZAL 746.089**

Ελληνόγλωσση

- Ερατώ Αγγελοπούλου-Βολφ, *Ο αργαλειός. Πρώτα βήματα στην τεχνική της υφαντικής*, Δομός, Αθήνα 1986. **ΑΓΓ 746.14**
- Άννη Αποστολάκη, «*Βαφικαί ύλαι και χρήσης αυτών*», *Λαογραφία*, 14 (1952), σ. 71-124.
- Χριστίνα Αγριαντώνη και Μαρία Χατζηϊωάννου (επιμ.), *Το μεταξουργείο της Αθήνας*, Κέντρο Ελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, αρ. 51, Αθήνα 1995.

Μαρία Σ. Θεοχάρη, *Πολυτελή υφάσματα στο Βυζάντιο (κοσμικά και εκκλησιαστικά)*, Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, Αθήνα 1994. **ΘΕΟ 746.043**

Τατιάνα Ιωάννου-Γιανναρά, *Δαντέλες. Ελληνικές κλώστινες συνθέσεις*, Μέλισσα, Αθήνα 1986. **BNC 746.2**

Ιω. Καλλέρης, «*Αι πρώται ύλαι της υφαντουργίας εις την Πτολεμαϊκήν Αίγυπτον*», *Επετηρίς Λαογραφικού Αρχείου*, 6 (1950/1951), σ.78-230.

Ιάκωβος Κλεόμβροτος, *Χρυσοκέντητα επιτραχήλια. Παλαιά αντιμήνσια*, Αθήνα 1971. **ΚΛΕ 746.44**

Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος, *Τα υφαντά της Μακεδονίας και της Θράκης*, Διδακτορική Διατριβή, ΕΟΕΧ, Αθήνα 1965. **ΚΥΡ 746.094**

Δημ. Λουκόπουλος, *Πως υφαίνονται και ντύνονται οι Αιτωλοί*, Βιβλ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1927. **ΛΟΥ 391.009**

Σούλα Μπόζη, *Τα μεταξωτά της Προύσας*, Αθήνα 1991. **ΜΠΟ 746.043**

Βασιλική Ρόκου, *Η υφαντική βιοτεχνία στο Μέτσοβο (18^{ος}-19^{ος} αι.)*, Αθήνα 1994. **ΡΟΚ 746.094**

Ίρις Τζαχίλη, *Υφαντική και υφάντρες στο Προϊστορικό Αιγαίο 2000-1000 π.Χ.*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997. **ΤΖΑ 746.1**

Αγγελική Χατζημιχάλη, «*Ραπτάδες – χρυσοραπτάδες και καποτάδες*», Ανάτυπο από το *Αφιέρωμα στη Μνήμη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, Αθήνα 1960, σ. 445-475.

Η υφαντουργία της Κύπρου από την αρχαιότητα μέχρι τον 20^ο αιώνα και η συμβολή του Κώστα Χριστοδούλου, Τόμος Α και Β, Λευκωσία 2006. **ΥΦΑ 746.14**

Νεοελληνική χειροτεχνία, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 1969. **BNC 745.509**

Γ. Οι επιστημονικές αναζητήσεις στα περιοδικά Costume και Dress. Η διδασκαλία.

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Penelope Byrde, «*The Study of the History of Dress at the University of London, Courtauld Institute of Art*», *Costume*, 8 (1974).

Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «*Ενδυματολογία: Διδασκαλία και έρευνα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*», *Διαβάζω*, τευχ. 245(5.9.90), σ. 54-59.

ΤΡΙΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

A. Τρόποι μελέτης και προσέγγισης των κοστούμιών:

Μουσεία, Πινακοθήκες, Βιβλιοθήκες (Εθνικές Βιβλιοθήκες, Βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων και Πολυτεχνείων, Σχολών και Κολλεγίων Καλών Τεχνών, Βιβλιοθήκες Μουσείων). Αρχεία, Ενδυματολογικές Εταιρείες.

B. Μουσεία και Πινακοθήκες

Ευρώπη

Αυστρία

[Kunsthistorisches](#) Museum (Vienna 1, Burgring 5).

Βέλγιο

Musees Royaux d' Art et Histoire (10 Parc du Cinquantenaire, Brussels).

Γαλλία

Musee du Costume de la ville de Paris (11 avenue du President Wilson, Paris 16e Το μουσείο είναι προσαρτημένο στο Musee Carnavalet).

Musees des Arts Decoratifs (Palais du Pavillon Louvre (107 rue de Rivoli, Paris 1er).

Γερμανία

Historisches Museum (Untermainkai 14, Frankfurt).

Museum fur Hamburgische Geschichte (Holstenwall 24, Hamburg).

Bayerisches Nationalmuseum (Prinzregentenstr 3, Munich 22).

Δανία

De Danske KonqersKronoloqiske (Samling Paa Rosenborg, Kopenhagen).

Ελβετία

Industrieund Gewerbe museum (Vadianstr 2, St Gallen). Bernisches Historisches Museum (Helvetiaplatz 5, Berne).

Ελλάδα

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (Παλιά Βουλή, Αθήνα)

Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης (Αθήνα).

Μουσείο Μπενάκη (Αθήνα).

Συλλογή Θεάτρου "Δώρα Στράτου" (Αθήνα).

Μουσείο Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος (Ναύπλιο).

Μουσείο Λαϊκής Τέχνης "Κώστας Φρόντζος" (Ιωάννινα).

Κοργιαλένιο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο (Αργοστόλι. Κεφαλονιά).

Ηνωμένο Βασίλειο

Victoria and Albert Museum (Exhibition Road, London SW7 2RL)

The London Museum (Kensington Palace, London W8 4PX).

British Museum, Department of Prints and Drawings (Great Russel Str, London WC1B 3DG).

The Museum of Costume.The Assemply Rooms (Alfred Str, Bath BA1 2QH).

The Galery of English Costume (Piatt Hall, Wilmslow Road, Rusholme, Manchester M145LL).

Castle Howard Museum (York YO6 7DA).

City Museum and Art Gallery (Congreve Str, Birmingham B33 3DH).

City of Nottingham Museum and Art Gallery (The Castle, Castle Place, Nottingham NG16EL).

Worcestershire County Museum (Hartlebury Castle, hartlebury, Kidderminster, Worcestershire DY11 7XX).
Central Museum and Art Gallery (Guildhall Road, Northampton NN1 1DP).

Ισπανία

Museo del Pueblo Espanol (Plaza de la Marina Espanola, Madrid).

Ιταλία

Museo Stibbert (via di Montughi 7, 50139, Florence). MuseoCorrer (Piazza San Marco, Procuratie Nuove, Venice). Raccolta delle Stampe (Achille Bertarelli, Castello Sforzesco, Milano)

Νορβηγία

Kunstindustrimuseet i Oslo (St Olavsgate, Oslo).

Ολλανδία

Rijksmuseum(Stadhouderskade 42, Amsterdam).

Πορτογαλία

Museu de Arte Popular (Pracado Imrevio Betern, Lisbon).

Σουηδία

Kungl. Livrustkammaren (115 21 Stockholm).

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ηνωμένες Πολιτείες

The Metropolitan Museum of Art (Fifth Ave. and 82nd Str., New York 100288). Boston Museum of Fine Arts (Boston, Massachusetts 02115).

Philadelphia Museum of Art Fashion Wing (Banjamin Franklin Parkway at 26th Str., Philadelphia 2, Pa 19910111).

Costume and Textile Study Collection (University of Washington, School of Home Economics, Seattle, Washington 98105).

Cincinnati Art Museum (Eden park, Cincinnati, Ohio 45202).

Καναδάς

Glenbow Alberta Institute (902 11th Ave. South West, Calgary 3). Royal Ontario Museum (100 Queen's Park, Toronto 5).

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

National Gallery of Victoria (180 st Kilda Rd, Melbourne, Victoria).

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

Musee de la mode et du textile, *L' Album de la Mode et du Textile*. Union Centrale des Atrs decoratifs Reunion des Musees nationaux, Paris 1997. **ALB 391.009**

Marstine Janet, *New Museum Theory and Practice: An introduction*, Malden Oxford, Blackwell 2006. **NEW 069.5**

Peter Vergo, *The New Museology*, Reaktion Books, London 1989. **NEW 069.09**

Ελληνόγλωσση

Ευρυδίκη Ατζουλάτου-Ρετσιλά, *Λαογραφικά μουσεία και παιδεία*, Αθήνα 1986. **ANT 371.384**

Μανώλης Ανδρόνικος, Μανώλης Χατζηδάκης, Βάσος Καραγιώργης, Ανδρέας Μπάγιας, *Τα ελληνικά μουσεία*, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε 1974. **708.949**

Μαρία Οικονόμου, *Μουσεία αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός: μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*, Κριτική 2003. **ΟΙΚ 069.5**

Ελευθερία Παπαδάκη, *Παρατηρήσεις στις ενδυμασίες του Λαογραφικού Μουσείου Βορείου Ελλάδος*. Θεσσαλονίκη 1958. **ΠΑΠ 391.009**

Ιωάννα Παπαντωνίου, «*Εθνικό Αρχείο Παραδοσιακής Ενδυμασίας*», *Εθνογραφικά*, 10 (1995). σ. 15-17.

Susan Pearce M., Λ. Γιόκα, Αλέξανδρος Καζαζής, Παναγιώτης Μπίκας, *Μουσεία. Αντικείμενα και συλλογές: Μια πολιτισμική μελέτη*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2002. **ΡΕΑ 069.5**

Μανώλης Χατζηδάκης, *Τα ελληνικά μουσεία: Βυζαντινό Μουσείο*, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., 1974. **708.949**
Ο ρόλος των Λαογραφικών Μουσείων στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης, Πρακτικά της Α' Συνάντησης, Αθήνα 15 Οκτωβρίου 1992, Ελληνική Εταιρεία Λαογραφική Μουσειολογίας, Αθήνα 1994.

Γ. Ενδυματολογικές Εταιρείες (Costume Societies)

C.I.E.T.A. (Centre International d' Etude de Textiles Anciens Διεθνές Κέντρο Μελέτης Αρχαίων Υφασμάτων).

Ιδρύθηκε το 1954, εδρεύει στη Λυών της Γαλλίας και εκδίδει το "Bulletin du Liaison" δυο φορές το χρόνο με άρθρα στην αγγλική και γαλλική γλώσσα. Στις δημοσιεύσεις του Κέντρου επίσης περιλαμβάνεται το "Fabrics", λεξικό με τεχνικούς όρους.

The Costume Society of England

Η Ενδυματολογική Εταιρεία της Αγγλίας ιδρύθηκε το 1965. Επιμελείται και εκδίδει ενδυματολογικές μελέτες, εκδίδει ετησίως το περιοδικό *Costume* και οργανώνει ετήσιο Συμπόσιο και Συνέδριο.

The Costume Society of Scotland.

Η Ενδυματολογική Εταιρεία της Σκωτίας ιδρύθηκε το 1967. Εδρεύει στο Εδιμβούργο και εκδίδει ιδιαίτερο Bulletin.

The Costume Society of America

Η Ενδυματολογική Εταιρεία της Αμερικής ιδρύθηκε το 1974. Εδρεύει στη Νέα Υόρκη. Εκδίδει το περιοδικό *Dress*. Οργανώνει ετήσιο Συμπόσιο και διήμερες συναντήσεις των μελών της.

Gesellschaft fur Historische Waffen und Kostumkunde.

Η Εταιρεία Σπουδών των Ιστορικών Όπλων και Ενδυμάτων ιδρύθηκε αρχικά το 1896 και επανιδρύθηκε το 1951. Από το 1896 ως το 1944 εξέδωσε σε σειρά 17 τόμων το "Zeitschrift fur Waffenkunde" (Περιοδικό για τη Σπουδή των Όπλων). Από το 1955 ως το 1959 εξέδιδε το "Mitteilungen der Gessellschaft fur historische KostumundWoffenkunde" (Ανακοινώσεις της Εταιρείας Σπουδών των Ιστορικών Όπλων και Ενδυμάτων).

I.C.O.M. Costume Society

Πρόκειται για την ειδική οργάνωση των ενδυματολόγων μελών του International Council of Museums (Διεθνούς Συμβουλίου των Μουσείων), η οποία έχει επιμεληθεί την έκδοση λεξικού βασικών όρων για την καταλογογράφηση των κοστούμιών (*Vocabulary of Basic terms for Kataloguing Costume Women's Garments*).

Δ. Οι πηγές της ενδυματολογικής έρευνας

1. Δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές.

2. Έργα Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών:

Ζωγραφικοί πίνακες. Νωπογραφίες και τοιχογραφίες. Γλυπτική, ξυλογλυπτική κ.λπ. Σχέδια, γκραβούρες, ξυλογραφίες, σκίτσα μόδας, γελοιογραφίες, εικονογραφήσεις βιβλίων. Εικονογραφημένα χειρόγραφα. Μινιατούρες πορτρέτων. Μωσαϊκά και βιτρό. Επιτάφια αναθήματα. "Σιλουέτες", δαγκεροτυπίες, φωτογραφίες και κινηματογραφικές ταινίες. Παραστάσεις σε κεραμικά, γυάλινα αντικείμενα, νομίσματα, μέταλλα και λουπά αντικείμενα. Κούκλες. Παραστάσεις σε ταπισερί, έργα κεντητικής, υφαντικής, σταμπριστά υφάσματα.

3. Γραπτά κείμενα:

Αδημοσίευτα (διαθήκες, ιδιωτικές επιστολές, ημερολόγια, καταγραφές εμπορευμάτων, προικοσύμφωνα, αρχαικό υλικό γενικά), Δημοσιευμένα (διηγήματα, μυθιστορήματα, θεατρικά έργα, βιογραφίες, αυτοβιογραφίες, ημερολόγια, περιοδικά και εφημερίδες).

4. Προφορικός λόγος:

πληροφοριακό υλικό από συνεντεύξεις με άτομα που φόρεσαν ή είδαν άλλους να φορούν μίαν ενδυμασία.

Ε. Δυσκολίες προσέγγισης και χρήσης των πηγών.

Προβληματισμοί, συγκρίσεις. Επιτόπια έρευνα. Κατάρτιση ερωτηματολογίων Επιλογή πληροφορητών.

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ελληνόγλωσση

Μανόλης Βαρβούνης, *Συμβολή στη μεθοδολογία της επιτόπιας λαογραφικής έρευνας* Οδυσσέας, Αθήνα 1994. **ΒΑΡ 398.072**

Αφροδίτη Κούρια, «*Η παράσταση της ελληνικής φορεσιάς στα χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών περιηγητικών εκδόσεων, 15^{ος}-19ος αιώνας*». *Ενδεικτικές επισημάνσεις*, *Εθνογραφικά*, 7 (1989), σ. 55-66

ΣΤ. Ταξινόμηση, επεξεργασία, αξιολόγηση, παρουσίαση ενδυματολογικού υλικού.

Το κυρίως κείμενο και οι υποσημειώσεις (παραπομπές, παρατηρήσεις).

Η γλωσσική επεξεργασία. Η απόδοση της ορολογίας.

Βιβλιογραφικός πίνακας. Κατάλογος πηγών. Ευρετήρια και Γλωσσάρια.

Βιβλιογραφία

Keith Howard και John A. Sharp, *Η επιστημονική μελέτη. Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών*, Gutenberg, Αθήνα 1996. **HOW 378.17**

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

Η ιστορική διαδρομή της ένδυσης.

A. Προϊστορία. Αιγυπτιακός, Μινωικός, Μυκηναϊκός, Αρχαίος Ελληνικός, Ρωμαϊκός και Βυζαντινός κόσμος.

B. Ευρώπη, 5^{ος} – 21^{ος} αι.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική)⁸

Ξενόγλωσση

Jennifer L. Ball, *Byzantine Dress. Representations of Secular Dress in Eighth to Twelfth Century Painting*, Jennifer L. Ball 2005. **BAL 391.009**

Leon Heuzey, *Histoire du costume antique*, Librairie Ancienne Honore Champion, Paris 1922. **HEU 391.009**

Thomas Hope, *Costumes of the Greeks and Romans. Costume of the Ancients*, Dover Publications, New York 1962. **HOP 391.009**

Mary G. Houston, *Ancient Greek, Roman and Byzantine Costume*, Adam and Charles Black, London 1947. **HOU391.009**

James Laver, *Costume and Fashion. A Concise History*, Thames and Hudson, London 1996. **LAV 391.009**

Margot Lister, *Costume. An Illustrated Survey from Ancient Times to the Twentieth Century*, Barrie and Jenkins, 1977. Jacques Ruppert, *Le Costume I (Antiquité moyen âge)*, Flammarion Editeur, Paris 1931. **RUP 391.009**

Hugh Lloyd-Jones, *Aphrodite's Tortoise. The Veiled Woman of Ancient Greece*, The Classical Press of Wales 2003. **LIE 391.41**

Maria G. Parani, *Reconstructing the Reality of Images. Byzantine Material Culture and Religious Iconography (11th – 15th Centuries)*, Brill Leiden, Boston 2003. **PAR 391.009**

Judith Lynn Sebesta and Larissa Bonfante, *The World of Roman Costume*, The University of Wisconsin Press 1994. **WOR 391.009**

Ελληνόγλωσση

Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Νόμοι και κανονιστικές διατάξεις για την πολυτέλεια και τις ενδυματολογικές δαπάνες στη Δυτική Ευρώπη κατά το Μεσαίωνα και τους Νεώτερους χρόνους», *Δωδώνη*, 20, τεύχ. 1 (1991), σ. 227-263.

Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, «Η διαχρονική ανακύκλωση των πτυχώσεων: ένα αξιοπρόσεκτο ενδυματολογικό φαινόμενο και μια πρόταση ερμηνείας του», *Ενδυματολογικά*, 3 (2009), *Πρακτικά του Συνεδρίου Η μελέτη των Πτυχώσεων: Πολλαπλές ερμηνείες*, Αθήνα, 21.6-25.6.2004, σ. 58-66.

Πόπη Ζώρα, *Τα πολυτελή φορέματα των Κρητομυκηναίων Κυριών*, Αθήνα 1956. **ΖΩΠ 391.00**

Αναστασία Πεκρίδου- *Gorecki*, *Η μόδα στην αρχαία Ελλάδα*, Παπαδήμα, Αθήνα 1993. **ΠΕΚ 391.009**

Έφη Σαπουνά-Σακελλαράκη, *Μινωικόν ζώμα*, Αθήνα 1971. **ΣΑΠ 391.009**

⁸ Βλ. βιβλιογραφία και στις παραπάνω ενότητες.

Παράδοση και αναπαράσταση: γνώση και σεβασμός.

Βιβλιογραφία (ενδεικτικά)

Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, *Χορός και ένδυμα: παράδοση και αναπαράσταση*. Ανάτυπο από το συλλογικό τόμο *Χορός και κοινωνία*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κόνιτσας, Κόνιτσα 1994, σ. 97-109.

Άλκης Ράφτης, *Χορός, πολιτισμός και κοινωνία*, Θέατρο Δώρα Στράτου, Αθήνα 1992 (κεφ. Η φορεσιά στις παραστάσεις δημοτικού χορού). **ΡΑΦ 793.319**

Συγκρότηση μιας ενδυματολογικής συλλογής.

1. **Ο σκοπός της.** Ο σχεδιασμός απόκτησης αντικειμένων.
2. **Καταγραφή** - καταλογογράφηση του υλικού: σε βιβλία, σε καρτέλες, σε βοηθητικούς καταλόγους-ευρετήρια. Χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών για την καταγραφή. Προσάρτηση αρίθμησης στα αντικείμενα. Καταγραφή πληροφοριών που αφορούν τον τρόπο απόκτησης και τις ιδιότητες του αντικειμένου, τον χρήστη του, τα υλικά της κατασκευής του, τη χρήση του, κ.λπ. Χρονολόγηση των ενδυμάτων.
3. **Συντήρηση:** έλεγχος, απομάκρυνση και απολύμανση μολυσμένων αντικειμένων, καθαρισμός, επιδιορθώσεις. Καταγραφή κάθε φροντίδας στις κάρτες καταλογογράφησης.
4. **Αποθήκευση, φύλαξη:** Επιλογή των κατάλληλων χώρων. Μέτρα προστασίας και προφύλαξης.
5. **Έκθεση:** Συνθήκες μεταχείρισης. Προθήκες, βιτρίνες. Φωτισμός, θερμοκρασία, υγρασία. Προϋποθέσεις για δανεισμό των αντικειμένων, για δημόσια μελέτη, κ.λπ.

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Greta Putnam, *The Care and Preservation of Textiles*, Batsford, London 1985. **FIN746**

Χρήστος Καρύδης, *Εισαγωγή στην προληπτική συντήρηση των υφασμάτων των έργων τέχνης*, Futura, Αθήνα 2006. **746.709 495 ΚΑΡ**

Επίσκεψη μουσειακής συλλογής

Γαμήλια και πένθιμα ενδύματα

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

- Helen Bradley Foster and Donald Clay Johnson, *Wedding Dress across Cultures*, Berg 2003. **WED 392.54**
Kristina Haugland, *Grace Kelly. Icon of Style to Royal Bride*, Philadelphia museum of Art in association with Yale University Press 2006. **HAU392.54**
Avril Lansdell. *History in Camera. Wedding Fashions 1860-1980*, Shire Publications . **LAN 392.5 –**
Christina Probert, *Brides in Vogue Since 1910*, Thames and Hudson 1984. **PRO 392.54**
Larry Goldman, *Dressing the Bride*, Crown Publ., New York 1993. **GOL 392.54**

Θεατρικά κοστούμια

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

- Barbara and Cletus Anderson, *Costume Design*, Holt, Rinehart and Winston Inc., 1984. **–AND 792.026**
Peggy Ashcroft, *Designing and making Stage Costumes*, Studio Vista, London 1974. **–MOT 792.026**
Helena Chalmers , *Clothes on and off the Stage*, New York London 1976. **-CHA 391.009**
Charles Spencer, Cecil Beaton, *Stage and Film Designs*. Academy Editions 1994. **OVR 792.025 SPE**

Ελληνόγλωσση

- Διονύσης Φωτόπουλος, *Μάσκες. Θέατρο*, Καστανιώτης, Αθήνα 1980. **ΦΩΤ 792.026**
Διονύσης Φωτόπουλος, *Ενδυματολογία στο ελληνικό θέατρο*, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1986. **ΦΩΤ 792.026**

Κοστούμια για τον κινηματογράφο

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

- Elizabeth Leese, *Costume Design in the Movies*, Frederick Ungar Publishing, New York 1976. **LEE 792.026**

Κοστούμια για τους παραδοσιακούς χορούς και το χορό - μπαλέτο

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

- Charles Spencer, *Leon Bakst and the Ballets Russes*, Academy Editions, 1995. **OVR 792.809 SPE**

Παιδικά ρούχα. Σχολικές στολές

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

Barbara Snook, *Costumes for Children*, Charles T. Branford Company, Newton, Massachusetts, 1970. **SNO 391.3**

Phillips Cunnington and Anne Buck, *Children's Costume in England 1300-1900*, Adam and Charles Black, London 1965. **GUN 391.3**

Wilfred Mark Webb, *The Heritage of Dress Being Notes on the History and Evolution of Clothes*, The Times Book Club, London 1912. **WEB 391.009**

Ελληνόγλωσση

Κων. Μπάδα-Τσομώκου, *Ενδυματολογικοί κώδικες της παιδικής νεανικής ηλικίας. Το κοινωνικό ιστορικό τους* **ισοδύναμο**, Παν/μιο Ιωαννίνων, Επιστ. Επετ. Φιλ/κής Σχολής Δωδώνη: Παράρτημα αριθ. 48, Ιωάννινα 1993. **ΜΠΑ 391.3**

Επαγγελματικά ενδύματα. Στολές. Εκκλησιαστικά ενδύματα

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

Elizabeth Ewing, *Women in Uniform. Their Costume through the Centuries*, Batsford, London, Sydney 1975. **EWI 391.043**

Ali Guy, Eileen Green and Maura Banim, *Through the Wardrobe Women's Relationships with their Clothes*, Berg, New York 2001. **391.2**

Diana de Marly, *Working Dress. A History of Occupational Clothing*, 1986. **MAR 391.04**

Maggie Wood, «*We wore what we'd got*». *Women's Clothes in World War II*, Warwickshire Books 1989. **WE 391.009**

Ελληνόγλωσση

Γεώργιος Σωτηρίου, «Περί της εξωτερικής περιβολής των κληρικών», *Γρηγόριος Παλαμάς*, 3 (1919), σ. 237-247, 359-370, 452-460, 546-551.

Αθλητικά ρούχα

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

Phillis Cunnington και Alan Mansfield, *English Costume for Sports and Outdoor Recreation*, Adam and Charles Black, London 1969. – **CUN 391**

Stella A. Walker, *Sporting Art in England, 1700-1900*, Hacker Art Books, New York 1972

Ελληνόγλωσση

Γιώργος Δεληκάρης, «*Το κολύμπι και η αμφίεσή του στους άνδρες του Πόντου γενικά, της Κερασούντας ειδικότερα*», *Αρχείον Πόντου*, 38 (1984).

Ενδύματα του δρόμου και της καθημερινότητας.

Ενδύματα των περιθωριακών κοινωνικών ομάδων

Βιβλιογραφία (επιλογή)

Ξενόγλωσση

Vittoria de Buzzaccarini, *Pantaloni and Go*, Zanfi Editor 1989. **Deb 391.1**

Shaun Cole, *Don we Now Our Gay Apparel*, Berg, Oxford, New York 2000. **COL 391.1**

Dick Hebdige, *Υποκουλούρα: το νόημα του στυλ*, Μετάφραση: Έφη Καλλιφατίδη, Γνώση, Αθήνα 1981.

HEB 306.1

Palais Galliera, *Histoires du jeans de 1750 'α 1994*, Paris Musee de la Mode et du Costume, 19941995.

OVR 391.074 HIS

Glaudia Muller, *The Timeline of World Costume from Fig Leaf to Street Fashion*, Thames and Hudson, London 1993. **OVR 391 MUL**

Ted Polhemus, *Street Style*, Thames and Hudson, London 1994. **POL 391.009 04**

ΔΕΚΑΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

**Προφορική παρουσίαση των εργασιών
που συντάχθηκαν στη διάρκεια του εξαμήνου.**

**Η διδάσκουσα
Μαρίνα Βρέλλη – Ζάχου
Ιωάννινα, Άνοιξη 2015**
